

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНИХ СТРАТЕГІЙ СУБ'ЄКТІВ РИНКОВОГО ГОСПОДАРЮВАННЯ

Семенюк М.М. (м. Запоріжжя)

Анотації

В статті аналізуються теоретичні і методологічні аспекти формування та реалізації стратегічних цілей суб'єктів ринкового господарювання в контексті орієнтації їх якісних характеристик та соціально-економічного змісту та загально-історичної і конкретно-історичної сутності сучасної ринкової економіки.

In the article the author analyses theoretical and methodological aspects of forming and realization of strategic aims of market manage subjects in the context of orientation of their quality descriptions and socio-economic maintenance on general-historical and concretely-historical essences of modern market economy.

Ключові слова

СУБ'ЄКТИ РИНКОВОГО ГОСПОДАРЮВАННЯ, СУБ'ЄКТИ ФІНАНСОВОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА, СТРАТЕГІЧНА ОРІЄНТАЦІЯ, ЯКІСНА І КІЛЬКІСНА ХАРАКТЕРИСТИКИ СТРАТЕГІЧНИХ ЦІЛЕЙ, КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ, ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ЛЮДСЬКОГО ФАКТОРУ

Мета статті

- модернізувати зміст поняття „суб'єкти сучасного ринкового господарювання”;
- проаналізувати методологічні підходи і теоретичні засади формування бізнесових стратегій та стратегії державного господарського менеджменту в умовах сучасної ринкової економіки;
- обґрунтувати розуміння кількісних і якісних характеристик стратегічних цілей функціонування та розвитку сучасних цивілізованих суб'єктів ринкового господарювання в Україні;
- розкрити фактори гуманізації державного та бізнесового стратегічного менеджменту в сучасній економіці.

Вступ

Стратегія розвитку стає все більш актуальною проблемою для всіх суб'єктів, сфер і рівнів прогресу людської цивілізації. Не реагуючи на швидке зростання актуальності цієї проблеми в державному та бізнесовому менеджменті, а також в особистому житті ми ризикуємо втратити ту мить, в якій механізми і тенденції прогресу трансформуються в механізми і тенденції регресу, а іноді і краху.

Практична реалізація національних і міжнародних програм соціально-економічного і культурного розвитку, бізнес-планів суб'єктів сучасного ринкового господарювання, планів кар'єрного росту кожного працівника потребує все більших затрат часу, фінансових, матеріальних та інтелектуальних ресурсів, а значить добре

продуманих і обґрунтованих стратегій. Без них будь - яка людська діяльність породжує хронічний хаос, а не так необхідну для ефективної діяльності стабільність. При цьому слід підкреслити, що ця стабільність повинна бути не статичною (мертвою), а динамічно-функціональною (живою) і передбаченою, а передбачуваність без стратегії, що корабель без карти і компасу у відкритому океані. За останні 20 років у світовій науці сформувалось біля 10-ти основних шкіл теорії стратегічного менеджменту, опубліковано, більш ніж 2000 праць з питань стратегічного управління [1, 6].

Обговорення проблеми

Стратегія формування і розвитку суб'єктів сучасного ринкового господарювання – це комплексний план створення компанії в потрібний час в потрібному місці, план управління нею. Останній повинен зміцнити її становище на ринку та забезпечити координацію зусиль всіх членів її команди, залучення до своєї діяльності партнерів і споживачів, ефективно задовольняючи їх потреби, успішну конкуренцію, включаючи своєчасне перетворення конкурентів на партнерів і навпаки, і досягнення в кінцевому підсумку глобальних стратегічних цілей. Досвід найбільш розвинутих країн світу з соціально-орієнтованою ринковою економікою та адекватними їй політичною і правовою системами, державним устроєм свідчить, що в сучасних умовах істотно змінилась структурно-функціональна модель суб'єктів ринкового господарювання. Вона набула більш інтегрованого характеру. Суб'єктом ринкового господарювання в сучасних умовах виступає не тільки власник або співвласники підприємства чи корпорації, але і команда менеджерів і, навіть, ключових високопрофесійних спеціалістів, які пов'язують з даною корпорацією свої довгострокові плани ділової кар'єри і сімейного добробуту. Без об'єднання і координації зусиль і творчого потенціалу цих трьох складових нинішнього структурно-функціонального типу суб'єктів ринкового господарювання неможлива ні розробка і формування бізнесових стратегій, ні їх ефективна реалізація. Така інтегрована структурно-функціональна модель формування суб'єктів сучасного ринкового господарювання потребує відповідних змін в законодавчому і нормативному забезпеченні збалансованості інтересів всіх учасників в процесі, їх стратегічного співробітництва на макро- і мікро-економічному рівнях, а також превалювання стабільного партнерства над конкурентними мотивами та рецидивами капіталістичного антагонізму.

Рівень розвитку та ефективність функціонування суб'єктів сучасного ринкового господарювання (особливо корпоративних) визначається не тільки станом національної економіки, але і досконалістю політичної системи країни, а також всіх інших сфер суспільного життя. В свою чергу, сучасні суб'єкти ринкового

господарювання активно здійснюють зворотній вплив на всю сукупність компонентів суспільної системи країни та на її інтеграцію в світове співтовариство.

В зв'язку з цим, глобальні цілі і критерії оцінки ефективності функціонування в кінцевому підсумку завжди системно детерміновані характером домінуючих стратегій розвитку всіх сфер суспільного життя країни, оснований на ринковій економіці. Тому, якщо державний менеджмент тієї чи іншої країни з сучасною ринковою економікою на протязі 5-10 років не має власної наукової концепції розвитку своєї країни, не сформував на основі цієї концепції науково обґрунтовані глобальні стратегічні цілі і критерії оцінки ефективності соціально-економічного розвитку суспільства, то „святе місце пустим не буває”, найбільш потужні групи (клани) суб'єктів ринкового господарювання, почергово захоплюючи державну владу, використовують її для підпорядкування фінансових, трудових і матеріальних ресурсів країни з метою реалізації відокремлених від національних інтересів, стратегічних цілей якнайшвидшого розширення свого кланового бізнесу, включаючи кримінальні схеми нагромадження капіталу та приховування його в інших країнах, офшорних зонах і т.п.

Сучасна інтеграція національних економік у світову та глобалізація бізнесової діяльності потужних суб'єктів ринкового господарювання об'єктивно змушує їх з допомогою державної влади та зрощення бізнесової діяльності з політичною і навпаки форсувати нагромадження свого капіталу, завойовувати в небачено стислі строки все вищі позиції в світовій бізнес-еліті. Останнє дає їм можливість будувати з її представниками не принизливі, а більш-менш рівноправні глобальні бізнесово-партнерські стосунки. Так, якщо представники бізнесу найбільш розвинутих країн пробивались в першу сотню чи тисячу мільярдерів світу на протязі останніх 50-80-ти років, то деяким клановим бізнесменам України, Росії та інших „постсоціалістичних” країн це вдалося зробити за 10-15 років. Платою за цей фантастичний прорив на світові ринки стало зубожіння абсолютної більшості населення своїх країн в результаті „прихватизації”, „шокової терапії”, „переприхватизації” та інших аналогічних ринково-трансформаційних шахрайсько-кидалівських заходів державної по формі і антидержавної, антинародної, по суті, кланово-орієнтованої соціально-економічної політики. Так, бізнесові клани експортного сектору економіки України, хоч і формують більше 60% ВВП і бюджету країни, проте їх конкурентоспроможність на світових ринках забезпечується насамперед заниженими порівняно з світовими цінами на імпорتنі енергоресурси та експорт своєї продукції, а не її якістю. Останнє забезпечується штучним стриманням росту заробітної плати, яка в 8-10 разів нижча ніж в аналогічних галузях розвинутих країн. Частка заробітної плати в собівартості експортної продукції у нас не перевищує 13-15 %, а у розвинутих

країнах вона досягає 55-60%. Підвищення рівня заробітної плати в експортному секторі та деяких інших галузях економіки України перетворилось в загрозу для збереження конкурентоспроможності цього сектору на світових ринках. Відрив стратегічних бізнесових інтересів наших експортерів від стратегічної орієнтації розвитку своєї країни досягнув критичної межі і призвів до надмірної подвійної (імпоротної та експортної) залежності і вразливості нашої економіки.

Державна влада в такій ситуації набуває потворної супер - цінності, боротьба за неї набуває патологічної активності і кримінального характеру. В результаті цього з кожними роком все більше частина інвестиційних ресурсів і, насамперед, тіньових, обслуговують не соціально-економічний і культурний розвиток суспільства, а скажену боротьбу за владу, без якої вже неможливо ні сховатись від відповідальності за минулі злочини, ні безпокарно звершити нові. Виникає ситуація „стратегічного тупика” і „кримінально-політичної пастки”.

Водночас, стратегічним цілям і критеріям оцінки ефективності функціонування та розвитку суб'єктів ринкового господарювання притаманна певна відносна самостійність конкретних форм, механізмів формування та практичної реалізації. Остання ще більше посилюється в умовах сучасної міжнародної економічної інтеграції та глобалізації всіх сфер суспільного життя. Це зумовлено тим, що в Україні та інших країнах, які активно трансформують свою економіку на сучасних ринкових засадах, абсолютна більшість суб'єктів господарювання задіяні як у національно-трансформаційних, так і в глобально-інтераційних процесах. Ключову роль ту відіграють суб'єкти фінансового підприємництва (банки; страхові, лізингові, інвестиційні, факторингові компанії; інноваційні та інвестиційні фонди, тощо). Вони активно і безпосередньо обслуговують як національно-трансформаційні, так і глобально-інтераційні процеси практично у всіх країнах світу.

Оскільки стратегічні цілі і критерії оцінки ефективності функціонування суб'єктів фінансового підприємництва є невід'ємною складовою частиною національних і міжнародних ринкових відносин та важливою ланкою механізму їх взаємодії, то вони виступають, насамперед, об'єктом сутнісної детермінації з боку останніх. В сучасному ж трактуванні термін „стратегічний” справедливо визначається як найістотніший, найважливіший, що має визначальне значення для тієї чи іншої сфери людської діяльності [2, 204]. Отже, визначення соціально-економічного змісту як основи якісних характеристик стратегічних цілей і критеріїв оцінки ефективності функціонування суб'єктів фінансового підприємництва потребує, насамперед, наукового обґрунтування загальноісторичної сутності ринкових відносин взагалі і конкретно-історичної сутності сучасного

етапу їх розвитку (соціально-орієнтованої ринкової економіки), зокрема, спочатку безвідносно до специфіки тієї чи іншої країни, а потім і з урахуванням цих специфічних особливостей.

Загальноісторичною сутністю ринкових відносин слід вважати найістотнішу, найстійкішу, найважливішу і визначальну їх властивість, яку вони зберігають на протязі всього періоду свого існування у всіх народів. Вона полягає в тому, що ринкова економіка завжди і скрізь була, є і в науково прогнозованому майбутньому буде економікою відплатно (точніше на російській – „возмездно”) – еквівалентних відносин. Це своєрідний „генетичний код” даної економічної системи, який діалектично розгортається, розвивається і конкретизується на всіх етапах її розвитку в конкретно-історичних сутностях кожного етапу. Саме завдяки відплатно-еквівалентному характеру ринкових відносин людська цивілізація вживилась і взаємодіє з усіма підсистемами навколишнього всесвіту, в якому всі взаємозв'язки і взаємовідносини мають відплатний („возмездный”) характер. А еквівалентність як пропорційна адекватність цієї відплатності виступала основою досягнення компромісної справедливості та мірилом останньої і завжди рятувала і продовжує рятувати людство від самознищення в соціально-політичних та воєнних конфліктах.

Конкретно – історичною сутністю першого етапу розвитку ринкової економіки – простого товарного виробництва, було те, що тут власник засобів праці був одночасно і виробником товару і менеджером всіх стадій свого господарського процесу. Формування стратегічних і тактичних цілей господарювання і критеріїв оцінки ефективності його функціонування носило досить замкнутий характер і максимально стихійний механізм реалізації цих цілей.

В процесі переходу до другого етапу розвитку ринкової економіки – капіталізму, формуються два основних класи – капіталістів (власників засобів виробництва, роботодавців) і найманих робітників, що втратили власні засоби праці. Відносини між ними стають антагоністичними, породжують експлуатацію, класову боротьбу, політичні революції та комуністичні експерименти. Формується нова конкретно-історична сутність капіталістичних ринкових відносин. Вона полягає в тому, що людський фактор (насамперед наймані працівники) стають об'єктом жорстокої економії капіталу. Капіталістична конкуренція заставляла іноді самих капіталістів економити на власному споживанні. Зекономлений на оплаті праці капітал спрямовується на створення нових та модернізацію старих підприємств для забезпечення капіталістом своєї конкурентної переваги. Хто ігнорував ці невблаганні, об'єктивні конкретно-історичні сутнісні вимоги в стратегічному плануванні свого бізнесу і критеріїв оцінки його ефективності, той неминує розорився і поповнював армію найманих працівників. Економія капіталу на оплаті

праці робітників була і в більшості країн ще залишається епіцентром капіталістичної конкуренції.

Для переходу до третього етапу – соціально-орієнтованої ринкової економіки і поступового еволюційного подолання антагонізмів капіталістичної стадії, як показала історична практика передових країн, потрібні, насамперед, докорінні зміни якості, місця і ролі людського фактору в соціально-економічному розвитку суспільства. Підготовлені цими базовими умовами політичні революції можуть бути історично виправданими лише як крайній, вимушений і спровокований насильницьким опором правлячої реакційної частини буржуазії засіб. Ці базові умови почали формуватись лише сучасною світовою науково-технічною революцією, оскільки вона робить основним творцем багатства на фізичну, а розумову творчу працю. Остання відрізняється своєю продуктивністю не в 5-10 разів, як фізична, а в сотні і тисячі раз у різних працівників і характеризується не тільки матеріально-грошовою, а і особистісно-реалізаційною мотивацією. Епіцентром бізнесової конкуренції стає не експлуатація найманої праці на робочому місці і виплата заробітної плати, хоч вони і залишаються її важливими інструментами, а ринок праці. Конкурентну перевагу в значно більших розмірах одержує насамперед той капіталіст - роботодавець, який першим на ринку праці знаходить і вербує найбільш талановитих і працелюбних працівників та розумно-щедро вкладає свій капітал в їх здоров'я, добробут та мотивацію розвитку і творчу реалізацію необхідних для свого бізнесу професійних і людських якостей. В результаті цього ми є свідками і учасниками формування в розвинутих країнах конкретно-історичної сутності нового, третього етапу розвитку товарно-грошових відносин соціально-орієнтованої ринкової економіки. Вона полягає в тому, що людський фактор у все більших масштабах тут поступово перетворюється із об'єкта жорсткої економіки капіталу в об'єкт найбільш прибуткового його інвестування [3,208]. Саме ця нова конкретно-історична сутність соціально-орієнтованої ринкової економіки виступає глибинним детермінантним орієнтиром сучасної гуманізації стратегічного менеджменту в економіці та всіх інших сферах суспільного життя найбільш розвинутих країн.

Цей новий тип менеджменту вимагає істотних змін не тільки в механізмах і стилях управління, але і в формуванні соціально-економічного змісту та рівня моральності стратегічних цілей, мотивів і тактичних завдань функціонування і розвитку всіх суб'єктів сучасного ринкового господарювання і насамперед у фінансовій сфері.

Докорінних змін вимагають і критерії оцінки ефективності діяльності суб'єктів сучасного ринкового господарювання взагалі і фінансового підприємництва, зокрема. Стара, однобока орієнтація їх діяльності на постійне одержання максимального прибутку, особливо

для банків стає самогубством [9, 9]. Адже власні ресурси банків складають не більше 10-15%. Решта 85-90% - це залучені та запозичені кошти інших суб'єктів господарювання. Працюючи в конкурентному середовищі і намагаючись в стратегічному плані постійно одержувати максимальний прибуток, банк швидко втрачає клієнтів, вкладників і кредиторів з їх коштами на банківських рахунках, втрачає ліквідність, платоспроможність і неминуче банкрутує. Саме це і є однією з важливих причин щорічного банкрутства від 30 до 50 комерційних банків за 15 років незалежності України. Це стосується також і страхових компаній та всіх інших суб'єктів фінансового підприємництва. В стратегічному плані в умовах формування соціально-орієнтованої ринкової економіки всі вони повинні переорієнтуватись на постійне одержання не максимального, а конкурентоздатного прибутку, який є оптимальним з точки зору розширеного і стабільного відтворення економічних, політичних, правових, соціальних і всіх інших умов довготривалої ефективної бізнесової діяльності на мікро- і макрорівнях, а також в сфері зовнішньоекономічних відносин.

Орієнтація на постійну конкурентоздатність одержуваного прибутку в сучасних умовах в стратегічному плані може бути реалізована лише на основі і в межах можливостей інноваційно-інвестиційної моделі ведення бізнесу і розвитку національної економіки, а не за рахунок монополізму, корупційних схем, геополітичного положення, переваг воєнного потенціалу і т.п. Використання останніх факторів для одержання максимальних прибутків залишається поки що терпимим в тактичному і короткотерміновому плані і то без виходу за межі надмірної дестабілізації внутрішнього і зовнішнього середовища здійснення бізнесової діяльності на всіх рівнях. Банки та всі інші суб'єкти фінансового підприємництва не є абсолютно незалежними бізнесовими структурами. Вони хоч і здійснюють свою діяльність по обслуговуванню один одного, але головним їх призначенням є обслуговування господарських суб'єктів реальної економіки – промисловості, сільського господарства, будівництва, транспорту, торгівлі тощо, а також фізичних осіб. Тому у формуванні, розподілі та використанні своїх прибутків в сучасних умовах вони повинні орієнтуватись не на максималістські власницькі інстинкти, що були характерними в період первісного накопичення капіталу, а на взаємоприйнятний баланс інтересів з усіма своїми партнерами, клієнтами, інвестиційно-привабливою, конкурентоздатною і найбільш корисною частиною свого персоналу, місцевими органами влади і державою. На взаємоприйнятний баланс інтересів тепер потрібно орієнтуватись іноді і в тактичному плані навіть в конкурентній боротьбі і особливо з тими конкурентами, які можуть при певних умовах стати бізнесовими партнерами.

Взаємоприйнятний баланс інтересів означає таке їх співвідношення і взаємодію, які об'єктивно забезпечують однакове збереження чи поліпшення ефективності їх рольового функціонування, а в екстремальних (форсмажорних) умовах – вимушене, тимчасове але теж однакове погіршення цього функціонування в процесі спільної реалізації стратегічних цілей розвитку бізнесу, економіки, соціальної сфери свого регіону і всього суспільства. Політична, законодавчо-нормативна, організаційно-економічна та ідейно-виховна забезпеченість державою спрямованості стратегічних цілей всіх бізнесових структур, соціально-економічного і культурного розвитку регіонів і всієї країни та її міжнародного співробітництва, адекватно трансформуючи суб'єктивні стратегічні прагнення і мотивацію суб'єктів управління всіх рівнів на досягнення такого взаємоприйнятного балансу інтересів, здійснює гуманізацію стратегічного бізнесового і державного менеджменту, максимально наближаючи їх якісні, соціально-економічні і моральні характеристики до загальноісторичної сутності ринкової економіки та конкретно-історичної сутності сучасного етапу її розвитку з усе більш яскраво вираженим посиленням його соціальної орієнтації.

Посилення адекватності якісних характеристик стратегічних цілей і критеріїв оцінки ефективності функціонування банківської системи та всіх інших суб'єктів фінансового підприємництва загальноісторичній і конкретно-історичній сутностям сучасної ринкової економіки повинно бути провідною тенденцією і детермінуючим фактором перебудови всіх компонентів стратегічного менеджменту: планування, організації, мотивації і контролю. Адже саме ці суб'єкти ринкового господарювання відіграють авангардну і ключову роль в сучасних трансформаційних та інтеграційних процесах в Україні. Якщо держава виступає основним політичним і законодавчим генератором універсального будівельного матеріалу і „несущою конструкцією” кожної клітинки ринкових відносин – взаємної довіри між взаємодіючими економічними контрагентами, то система суб'єктів фінансового підприємництва є головним організаційно-економічним генератором такої довіри. Сама ж взаємна довіра між усіма взаємодіючими контрагентами ринкової економіки генерується ними в результаті чесного і стабільного прагнення до згаданого вище взаємоприйнятного балансу інтересів в процесі їх спільної економічної і фінансової діяльності, а таке прагнення забезпечує специфічну для сучасних ринкових відносин достатню моральність стратегічних і тактичних цілей, як бізнесового, так і державного менеджменту. Максимальна реалізація цих прагнень усіма взаємодіючими контрагентами ринкових відносин повинна бути головним критерієм оцінки якісних характеристик ефективності їх функціонування, корисності і значимості їх внеску в суспільний прогрес.

В сучасних умовах відсутність у держави науково-обґрунтованої адекватної загальнонаціональним, а не клановим інтересам, стратегії формування і вдосконалення сучасної ринкової економіки як і всіх інших сфер суспільного життя все більше загрожує трансформацією, спочатку важкопомітною і невідчутною, об'єктивного механізму і суб'єктивних мотивів розвитку в механізми та суб'єктивні мотиви хаотичного і, як правило, запізненого і недостатньо адекватного пристосування до мінливих внутрішніх і зовнішніх умов та факторів свого поточного функціонування. Кінцевим пунктом такої трансформації є, як правило, тупикова ситуація і необхідність починати весь час все спочатку або повний крах. Відсутність у державного менеджменту вірної і чіткої стратегії розвитку країни виникає в основному з наступних причин:

- нездатність керівництва держави організувати і науково обґрунтувати таку стратегію;

- сподівання державного керівництва, що „найкраща стратегія – це не зв'язувати себе ні з якими проголошеними публічно стратегіями”;

- небажання розробляти таку стратегію, щоб мати можливість нав'язувати країні замість загальнонаціональної стратегії – „стратегію” особистого збагачення та якнайшвидшого нагромадження будь-якими (включаючи і кримінальні) засобами капіталів своїми бізнесовими кланами, подавляючи такими ж засобами своїх конкурентів і політичних опонентів.

У стратегічному менеджменті держави повинен постійно політично законодавчо і організаційно-економічно забезпечуватись пріоритет загальнонаціональних, а не кланових інтересів і збалансована з цими інтересами всебічна інтеграція країни у світове співтовариство. Економічні і політичні інтереси бізнесових кланів, формалізовані в їх стратегічних планах повинні цивілізовано конкурувати між собою з приводу того, хто з них найкраще забезпечує розвиток власного бізнесу на основі взаємоприйняттого балансу своїх інтересів з інтересами всієї країни, гармонізації її трансформаційних та інтеграційних процесів.

В управлінні суб'єктами ринкового господарювання і кар'єрним ростом окремих працівників при відсутності вірної стратегії виникає аналогічна ситуація з тими ж загрозами, що і в державі. Тут першочергової уваги потребує зміцнення якісних характеристик стратегічних цілей і критеріїв оцінки їх функціонування та розвитку. Необхідне оновлення їх соціально-економічного змісту у відповідності з загальноісторичною та конкретно-історичною сутностями сучасної ринкової економіки. „Кидалівські, халявні та шарові” стратегії, сформовані та реалізовані на основі корупції, нелегітимного монополізму та прикритої політичною владою на всіх рівнях криміналізації нагромадження капіталів вже рясно вродили своїми

гіркими і отруйними плодами на економічному просторі України та інших „постсоціалістичних” країн. Жертв отруєння цими плодами теж більш, ніж достатньо. Окремій людині життя дається один раз, кількість же шансів для сукупності населення кожної країни стати народом, нацією не тільки в етнічно-культурному, побутовому плані, але і в ролі головного повноцінного та ефективного суб'єкта політичного, законодавчого і контрольного процесу в своїй державі теж не безмежна...

Наше суспільство потребує сьогодні політичного, законодавчого, організаційно-економічного та ідейно-виховного забезпечення державою загальнонаціональної стратегії побудови прозорих відплатно-еквівалентних економічних відносин з достатнім рівнем взаємної довіри на основі відвертого і чесного прагнення всіх суб'єктів господарського процесу до наукового обґрунтованого взаємоприйнятого балансу інтересів, а не перманентної боротьби цих інтересів за дисбаланс на користь того економічного клану чи їх групи, що тимчасово прорвались до державної влади.

Послідовна практична орієнтація стратегічного менеджменту держави і підприємств на використання людського фактору як об'єкта найбільш прибуткового інвестування капіталу може бути реалізована тільки на основі інноваційно-інвестиційної моделі розвитку національної економіки та її гармонійної, конкурентоздатної і ефективною інтеграції у світове господарство. Це означає, що кожен відсоток приросту посилення соціальної орієнтації ринкового господарювання в умовах сучасної світової науково-технічної революції можливий в стратегічному плані лише на основі і в межах забезпечення кожного нового відсотка приросту внутрішнього валового продукту і національного доходу країни за рахунок впровадження науково-технічних, організаційно-економічних, управлінських та інших інновацій.

Висновки

Тільки при суворому дотриманні цього принципу державний бюджет країни завжди буде одночасно і бюджетом розвитку і бюджетом достатнього соціального захисту та підвищення добробуту широких верств населення. В такому бюджеті будуть гармонійно і оптимально поєднуватись і взаємодіяти його інвестиційні і соціальні компоненти. Він перестане бути „яблуком розбрату”, „фінансовим пирогом для розподілу”, що випечений працею народу, але поїдається в основному устами його „найкращих представників”. Бюджет, як йому і належить по природі, стане важливим фінансовим інструментом державного управління трансформації, спотвореною корупцією, тоталітаризмом, криміналізацією капіталістичної моделі ринкового господарювання.

Спроби ж посилення соціальної орієнтації ринкового господарювання на основі екстенсивно-інвестиційної моделі розвитку економіки і бізнесу хоч і забезпечують збільшення кількості робочих місць (в основному економічно неефективних) і тимчасово розширюють купівельну спроможність внутрішнього ринку, даючи тим самим популістські політичні дивіденди деяким партіям, профспілкам та іншим громадським організаціям, проте неминуче підривають конкурентоздатність вітчизняних підприємств і всієї національної економіки. Вже в найближчій перспективі такий підхід гарантує повний провал так гучно проголошених соціальних програм.

Перспективи подальшого дослідження

Подальшого більш ґрунтовного дослідження потребують конкретні політичні, правові та організаційно-економічні механізми формування структурно-функціональної моделі суб'єктів сучасного ринкового господарювання. Необхідна розробка концептуальних засад адекватних сутності соціально-орієнтованої ринкової економіки природи, структури і технології функціонування державного стратегічного менеджменту, відповідна модернізація змісту понять „сучасна філософія бізнесу”, „стратегічне бачення розвитку національної економіки і суб'єктів ринкового господарювання”, „місії підприємницької структури”, стратегічне планування, тощо. Науково-прикладних досліджень потребує також розробка комплексних механізмів досягнення сучасними господарюючими суб'єктами України взаємоприйняттого балансу інтересів з державою, партнерами, клієнтами та власними працівниками і зростання на цій основі взаємної довіри між ними. Останнє є важливим резервом підвищення соціально-економічної ефективності всіх бізнес-операцій та динамічної стабільності внутрішнього і зовнішнього середовища підприємницької діяльності.

Джерела

1. Никонова И.А., Шамгунов Р.Н. Стратегия и стоимость коммерческого банка/ И.А. Никонова, Р.Н. Шамгунов. – М.: «Альпина Бизнес Букс», 2004. – 304с.
2. Лобунь О.С., Денисенко М.П. Бізнес-планування у банку: Навчальний посібник. – К.: Атіка, 2006. – 204с.
3. Прокопенко У.Ф., Ганін В.І., Маслов С.І. Основи банківської справи: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 410с.
4. Майкл Е. Портер. Стратегія конкуренції: методика аналізу галузей і діяльності конкурентів/ Пер.з англ. Анатолій Олійник та Роман Скільський. – К.: Основи, 1998. – 390с.
5. Стратегия и тактика антикризисного управления фирмой/ Под общ. Ред. Проф., д. э. н. А.П. Градова и проф., д. э. н. Б.И. Кузина. - С-Пб.: „Специальная литература”. 1996. – 510с.

Стаття надійшла 30.03.2007 р.